

kowali 1894 → duchacze pod kierownictwem P. Augouarda z nowo utworzonego wikariatu apost. Konga Górnego i Ubangi (wydzielony 1886 z wikariatu apost. Konga Franc.); do pracy włączyły się zgromadzenia franc., niem. i belg., m.in. franciszkanie; 8 V 1909 została utworzona prefektura apost. Ubangi-Szari, przekształcona 2 XII 1937 w wikariat apost. o tej samej nazwie, a 28 V 1940 – wikariat apost. Bangi; pierwszym prefektem został P. Cotel CSSp, jego następcą M.A.M. Grandin CSSp, podniesiony do godności biskupa, organizator struktur kościelnych (kształcił rodzimych katechistów); 1940 wydzielono prefekturę apost. Berbérati, którą powierzono kapucynom (od 1952 wikariat apost.); po 40 latach działalności misyjnej chrzest przyjęło ok. 5000 neofitów, a 1938 wyświęcono pierwszego rodzimego księdza – B. Bogandę; przybyli tu także członkowie Lyonńskiego Tow. Misji Afryk., a po II wojnie świat. misjonarze wypędzeni z Etiopii; ewangelizację ułatwiło upowszechnienie przez misjonarzy w całym kraju języka *sango* mającego obecnie 200 dialektów (używany od 1910, od 1920 jako mis. u protestantów, nast. katolików, od 1996 język urzędowy); 14 IX 1955 konstytucją apost. *Dum tantis* pap. Pius XII podniósł wikariat apost. Bangi do rangi metropolii z sufr. Bangassou i Bossangoa; 1955 powstała diec. Berbérati, a 1964 Bambari (obecnie metropolii podlega 8 sufraganii); Kościół prowadził dzieła dobroczynne i oświatowe; po uzyskaniu niepodległości władze upaństwowiły szkoły kat. (po 1997 przywrócone); wobec małej liczby powołań rodzimych działalność Kościoła opierała się na pracy misjonarzy eur.; 1988 do pracy włączyli się pierwsi pol. księża z diec. tarnowskiej (fideidoniści; obecnie – 10), 1989 kapucyni (2006 – 16 zakonników z prowincji krak.), nast. franciszkanie (2003 łącznie ponad 30 pol. duchownych); 1992 w R.S. pracowało 85 księży diec., 169 zak., 82 braci i 301 siostr; 1996-2003 w czasie walk wewn. miały miejsce napady i grabieże majątku kościelnego; wzmożenie wysiłków nad kształceniem rodzimego duchowieństwa (w międzydiec. wyższym seminarium duch. w Bimbo, także niższych i średnich seminarium) przyniosło znaczący efekt i 2000 w R.S. było 137 rodzimych kapłanów; Kościół prowadzi wiele dzieł charytatywnych i med. (ok. 14% populacji jest zarażonych wirusem AIDS), inicjatyw pomocy dla wsi (studnie, szkoły), a także wśród mających niski społ. status Pigmejów (m.in. szpital w Bagandou wybudowany 2004 ze środków diec. tarnowskiej); wśród wiernych działają Legion Maryi i → ekipy Najświętszej Maryi Panny oraz Konferencje św. Wincentego a Paulo; w duszpasterstwie pracują także karmelici z prowincji geneueńskiej (od 1995 prowadzą wspólnie z kapucynami seminarium duch. w Botor-Hermann), → kombonianie (1994 został zamordowany w Bimbo misjonarz R. Guewa), franciszkanie (1985 powstała prowincja z 98 zak., w tym 40 rodzimych), oblatki Serca Jezusa, służebnice MB Dobrego Pasterza; obecnie w R.S. jest 991 189 wiernych, 118 parafii, 183 księży diec. i 133 zak., 196 zakonników oraz 333 siostry.

E.E. Evans-Pritchard, *Witchcraft, Oracles and Magic Among the Azande*, Ox 1937, 2006; AAS 48(1956) 115; E.E. Evans-Pritchard, *The Azande. History and Political Institutions*, Ox 1971 (*Czary, wroczynie i magia u Azande. Wersja skrócona*, Wwa 2008); H. Zimoń, *Religie ludów pierwotnych, w: Religia w świecie współczesnym. Zarys problematyki religiologicznej*, Lb 2000, 207-244 (bibliogr.); K. Czermak, *Z wizytą u tarnowskich misjonarzy w R.S.*, Głosie Ewangelii 21(2004) z. 2, 8-15; L. Brunet, *Les communautés ecclésiales de base. L'exemple de Bangui en Centrafrique*, P 2006; K. Czermak, *Zapisani w sercu Afryki*, Tw 2007; AnPont 2011.

Bożena Modzelewska

III. INNE KOŚCIOŁY I WSPÓLNOTY CHRZEŚCIJAŃSKIE – Największym ugrupowaniem protest. jest Baptist Mid-Missions, zał. 1916 na pd. od Bangi przez przybyłego z Konga Belg. W.C. Haasa; podzielone wspólnoty utworzyły nast. Union Fraternelle des Eglises Baptistes; od 1921 w zach. części kraju działał Grace Brethren Church z Winona Lake (J. Gribble), doprowadzając do powstania Union des Eglises Evangéliques des Frères, 1924 niezależne misje zapoczątkowały baptyści szwedz. (obecnie Eglise Baptiste de l'Ouest de Montreal), a na wsch. wśród ludu Azandów – Africa Inland

Mission; dzięki włączeniu się do pracy grup pentekostalnych z La Porte Ouverte i Szwajcarii Action Missionnaire oraz Coopération Evangélique powstało wiele kolejnych Kościołów i wspólnot kościelnych, jak Mission Elim czy Eglise de Coopération; wspólnoty luterzańskie rozpoczęły działalność mis. 1936 (m.in. E. Weinhardt) w części zach. (Abba, Baboua; obecnie centrum jest Bouar); 1977 w Bangi powstał francuskojęzyczny wydział teol. dla Association de Eglises Evangéliques d'Afrique et de Madagascar (obecnie Faculté de Théologie Evangélique de Bangui); 1996-2003 uległo zniszczeniu ponad 30 ośrodków mis., zaś znaczny przyrost wyznawców odnotowały afrochrześ. wspólnoty kościelne.

P. Kalck, *Histoire Centrafricain*, P 1974, 1992; WChE (1982) 220-222; C. Toso, *Centrafrique, un siècle d'évangélisation*, Bangui 1994; M. Roser, *Ce que nous avons vu et entendu, nous vous l'annonçons. Histoires de l'Eglise Evangélique Luthérienne de la R.C.A.*, Baboua 1996; P. Stadler, ECh I 396-397; M. Roser, *Hexerei und Lebensriten*, Erl 2000; EKLn IV 1375-1377; M. Roser, RGG VIII (2005⁴) 1837-1838; H. Hoeben, LThK X (2006) 1429-1430.

Stanisław Józef Koza

IV. ISLAM – W XIX w. przenikał z sultanatów: Bagirmi, Bangassou (1780-1936), Darfur, Rafai (zał. przez Azandów, istniał 1800-1939), a nast. ośrodków mahdystów z Sudanu; obecnie wyznają go kupcy arab. i część napływowej ludności z Sudanu, posługującej się językami *hausa*; muzułmanie ci mieszkają w miastach, gdzie funkcjonują także meczety i szkoły koraniczne odłamu sunnickiego; muzułmanami są również od XVI w. członkowie plemion nomadów, m.in. ludu Fulbe (Fulanie, sami określają siebie jako Wodaabe lub Baroro), koczujący na pograniczu Nigru, Nigerii, Kamerunu, Czadu i zach. części R.S. i mówiący dialektem *fulfide bagirmi* (język *ful* z grupy języków nigero-kongijskich); mimo przyjęcia islamu zachowali oni wiele własnych wierzeń i oryginalną kulturę (poezja ustna i pisana, tańce jako forma ekspresji rel., zwyczaje inicjacyjne).

M. Dupire, *Peuls nomades. Etude descriptive des Wodaabe du Sahel nigérien*, P 1962, 1996; S. Loncke, *Les Peuls Wodaabe du Niger, w: Territoires Nomades. Hommage à Edmond Bernus*, P 2006, 234-251.

Bożena Modzelewska

REQUENA, wikariat apost. w pn.-wsch. Peru; 1900 z inicjatywy Kongr. Rozkrzewiania Wiary została eryg. prefektura apost. Ukajali, przekształcona 1925 w wikariat Ukajali; 2 III 1956 z części jego terytorium utworzono wikariat apost. R. jako sufr. Limy; zajmuje 80 000 km² i liczy ok. 143 000 mieszk., w tym ok. 127 400 katolików, 8 parafii, 1 księdza diec. i 6 zak., 15 zakonników i 23 siostry.

AnPont 2010.

Agnieszka Dudek

REQUIEM, msza rekwiaria, msza za zmarłych (→ Msza I C 1, 19^e) śpiewana w → Dzień Zaduszny oraz podczas uroczystości żałobnych; nazwa pochodzi od początkowych słów introitu *Requiem aeternam*; r. ma własny formularz oraz strukturę tekstu, a muzycznie tworzy wieloczęściowy cykl.

Wczesne źródła żałobnej mszy chorałowej pochodzą z X w.; jej repertuar dynamicznie wzrastał do XIV w., obejmując introity, graduały, *tractus*, ofertoria i komunie, dokumentując tradycję rzym. i ambrozjańską (mediolańską); jego cechą było duże zróżnicowanie z uwagi na istniejące tradycje lokalne oraz funkcjonowanie kilkuset liturg. formularzy mszy za zmarłych; wpływ wywierały także realia uroczystości żałobnych osobistości, dla których komponowano wielogłosowe r. (władcy, hierarchowie kościelni i dygnitarze świeccy, wybitni kompozytorzy i literaci).

Do Soboru Tryd. (1545-63) muz. struktura wielogłosowej mszy żałobnej nie była jednolita; zachowane cykle reprezentują 2 tradycje – ogólnoeur. (*nichtrömisch*) i rzym. (*römische Herkunft*); w pierwszej cykl mszalny składał się z 8 części: *introitus Requiem aeternam*, *Kyrie eleison*, *graduale Si ambulem*, *tractus Sic ut cervus*, *offertorium Domine Jesu, Sanctus, Agnus Dei, communio Lux aeterna*; niekiedy pomijano *tractus*,